

Nota voor : vergadering algemeen bestuur
Datum : 24 juni 2021
Onderwerp : Programma Zelfredzaam en Risicobewust
Agendapunt : 11.
Kenmerk : AB/2118

Portefeuillehouder: A.H. Bronsvort

Bijlage: 1. Programmaplan Zelfredzaam en Risicobewust, 2. Programmabegroting

Inleiding

Op 15 januari 2020 is de Toekomstvisie van de VNOG vastgesteld. Hierin is de strategische pijler 'Zelfredzaam en Risicobewust' opgenomen. Aankomende jaren komt meer focus te liggen op het informeren en stimuleren van inwoners met betrekking tot veilig en gezond leven. Om invulling te geven aan deze nieuwe organisatiekoers is het programma 'Zelfredzaam en Risicobewust' ingericht. Het programma richt zich op het vergroten van risicobewustzijn en gedragsverandering van inwoners en zet in op een zelf- en samenredzame regio, waar mensen veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

De programmaopdracht

Het vergroten van de **impact op de zelfredzaamheid en risicobewustwording** van de samenleving door het bieden van **handelingsperspectieven** en het in praktijk brengen van **risicogericht werken**.

Het programma sluit aan op drie opdrachten uit de Toekomstvisie:

- Opdracht 9** ▪ Burgers, instellingen en bedrijven informeren over risico's en de juiste handelingsperspectieven bieden om incidenten te voorkomen en te beperken.
- Opdracht 10** ▪ Burgers, instellingen en bedrijven stimuleren tot zelf- en samenredzaamheid en het nemen van eigen verantwoordelijkheid (gewenst gedrag) bij incidenten, rampen en crises en het voorkomen daarvan.
- Opdracht 32a** ▪ Daar waar de normen niet gehaald worden, wordt geïnvesteerd in risicobeheersingsmaatregelen.

Het programmaplan

Eind 2020/begin 2021 hebben organisatiebreed diverse interviews plaatsgevonden die belangrijke input vormen voor het programmaplan. Op 25 maart 2021 zijn de kaders en de planning van het programmaplan gepresenteerd aan het algemeen bestuur.

Contextbeschrijving

In de beleidsperiode 2017-2020 zijn met het **programma Burgerkracht** al enkele pilots uitgevoerd. Een voorbeeld is het innovatieproject 'Leefsamen Achterhoek', waarbij zelfstandig wonende ouderen slimme sensoren krijgen en aangesloten worden op sociale alarmering. Deze alarmeren burenen of familieleden bij een noodgeval, zoals een brand. De ervaringen van de gebruikers zijn positief. Het project won tevens in 2018 de Gouden Rookmelder en eindigde op de tweede plek in de European Fire Safety Award. Het project wordt flink uitgebreid naar andere gemeenten waarbij ook woningbouworganisaties participeren.

Het versterken van de **informatiepositie** is een belangrijk doel en verschillende ontwikkelingen hebben plaatsgevonden. Een prijswinnend voorbeeld is de Risico Analyse Monitor (RAM), welke bijdraagt aan een betere risicoduiding en daarmee een belangrijke informatiebron vormt. In 2016 won de RAM de Jan van der Heydenprijs en in 2018 de ASPO Jaarprijs (namens schadeverzekeraars). Onderdelen van de RAM (de middels gedragscampagnes te beïnvloeden 'gedrag en houding' -as) bieden informatie voor het programma Zelfredzaam en Risicobewust. Vanuit de RAM heeft in 2019 een doorontwikkeling plaatsgevonden naar het prototype dashboard brandweer waarmee risico's van de gebouwde omgeving op gemeente-, buurt- en wijkniveau in kaart gebracht kunnen worden. Het inzicht dat het dashboard geeft met betrekking tot brandveiligheidsrisico's in de gebouwde omgeving maakt het mogelijk om passende maatregelen te treffen vanuit verschillende actoren en perspectieven, waaronder gericht op het risicobewustzijn en het handelingsvermogen.

Op basis van de uitkomsten van het prototype dashboard Brandweer is er 2020 een **éénjarig campagneprogramma gestart in Harderwijk** waarin op wijkniveau risico- en doelgroepgerichte activiteiten worden uitgevoerd o.b.v. wetenschappelijk onderbouwde **gedragsinterventies**. Door middel van offline en online activiteiten worden mensen geïnformeerd over brandveiligheid en zij worden tevens gestimuleerd om (preventieve) brandveiligheidsmaatregelen te treffen. Het beoogde doel van het project is het verhogen van het risicobewustzijn en het handelingsvermogen en het stimuleren van gewenst (brandveilig) gedrag van de inwoners. Het **effect van dit campagneprogramma wordt gemeten** door voorafgaand en na de campagne het niveau van kennis, houding en gedrag van inwoners met betrekking tot brandveiligheid te onderzoeken i.s.m. afstudeertrajecten via Saxion Hogescholen. De VNOG loopt landelijk voorop in deze manier van risicogericht werken en gedragsinterventies.

Advies-besluit

1. In te stemmen het programma Zelfredzaam en Risicobewust:
 - De grondslag is de pijler Zelfredzaam en Risicobewust uit de Toekomstvisie;
 - Risicogericht en informatiegestuurd werken met een eerste focus op de witte vlekken;
 - Maakt gebruik van bewezen gedragsbeïnvloedingsstrategieën;
 - Integrale aanpak zowel intern als met partners.
2. Kennis te nemen van de programmabegroting Zelfredzaam en Risicobewust.
3. Een gedeelte van het positieve jaarresultaat 2020 (€ 550.000) in te zetten voor het programma, waarvan
 - € 364.500 ter intensivering van het programma in 2022 en de regionale uitrol slimme sensoren;
 - € 185.500 voor de regionale uitrol dashboard brandweer.
4. De begrotingen 2021 en 2022 hierop aan te passen.

Beoogd effect

Het vergroten van de zelf- en samenredzaamheid door het risicobewustzijn van burgers, instellingen en bedrijven te beïnvloeden en hen te stimuleren tot het nemen van beheersmaatregelen die veiliger gedrag bewerkstelligen.

Argumenten

1.1. Het programmaplan wordt gestoeld op deze uitgangspunten.

a. De grondslag is de pijler Zelfredzaam en Risicobewust.

Deze pijler staat beschreven in de Toekomstvisie en is vervolgens verder uitgewerkt in het regionaal beleidsplan. Deze uitwerkingen staan aan de basis van het programma.

Zelf-en samenredzaamheid & preventie

9. De VNOG stimuleert burgers, instellingen en bedrijven tot zelf-en samenredzaamheid en het nemen van eigen verantwoordelijkheid bij incidenten, rampen en crises en het voorkomen daarvan.

10. De VNOG informeert inwoners en bezoekers over risico's en biedt handelingsperspectieven bij incidenten. Naast (brand)bestrijding/hulpverlening ligt er een stevige nadruk op preventie.

32a. Daar waar de normen niet gehaald worden, wordt geïnvesteerd in risicobeheersingsmaatregelen.

(bron: Toekomstvisie)

b. De campagnes worden risicogericht ingezet met prioriteit op de 'focusgebieden'. Een belangrijk doel in dit programma is om daar te acteren en te interveniëren waar de risico's zich bevinden. Doordat we steeds beter inzicht krijgen in waar de risico's zich bevinden vanuit het dekkingsplan, regionaal risicoprofiel en innovatieve ontwikkelingen zoals het prototype dashboard brandweer worden activiteiten daar uitgerold waar ze de meeste toegevoegde (veiligheids)waarde hebben. Zo komen we steeds meer 'voor de vlam' en voorkomen we brand, slachtoffers en schade. De prioriteit wordt daarbij gelegd bij de gemeenten waar normen voor operationele dekking niet worden gehaald (zogenoemde focusgebieden).

Brandveiligheid bestaat uit meer dan enkel de opkomsttijden van de operationele brandweer. Dit is reeds uitgewerkt in het Regionaal Beleidsplan. Uit de analyse blijkt of er en zo ja welke extra (risicobeheersings)maatregelen nodig zijn voor deze specifieke buurten. De (preventieve) maatregelen in deze aanpak kunnen breed van aard zijn en vanuit verschillende actoren worden getroffen, maar vanuit een integraal beeld en samenwerking. Dit wordt in 2022 verwerkt in een plan van aanpak.

c. Inzetten van bewezen gedragsbeïnvloedingsstrategieën.

Inzichten en lessen uit het a. programma Burgerkracht, b. uit afgeronde pilots, c. proeftuin Harderwijk en de *best practices* van de VNOG en andere veiligheidsregio's worden meegenomen in de ontwikkeling en uitvoering van het programma Zelfredzaam en Risicobewust. Deze activiteiten zijn onderbouwd met gedragstechnieken en de effectiviteit is gemeten in pilots. Deze activiteiten worden (op basis van de risico's en doelgroepen) in samenhang opgenomen in de campagnestrategie. Daarnaast wordt het project van slimme sensoren regionaal uitgebreid om de zelf- en samenredzaamheid van ouderen binnen de regio te versterken.

d. Integrale aanpak zowel intern als met partners.

De opgaven uit de Toekomstvisie worden gerealiseerd door bewezen interventies te bundelen in een integraal programma, waarin samenwerking wordt gezocht met diverse afdelingen van de VNOG, gemeenten en externe partners. Hierbij is oog voor een efficiënte inzet van capaciteit en middelen. Tevens krijgt risicobewustwording omtrent multi-thema's en nieuwe risico's, zoals klimaatadaptatie en energietransitie, aandacht in dit programma. In het kader van deze ontwikkeling wordt Brandveilig Leven komende jaren doorontwikkeld naar het bredere 'veilig leven' en krijgen posten/vrijwilligers meer ruimte voor eigen initiatief binnen kaders en passend bij hun rol.

2.1. In de concept programmabegroting staan alle kosten opgenomen van 2022-2024 met een doorkijk naar 2028.

De begroting (bijlage 2) is opgebouwd uit:

1. Structurele uitgaven voor doorlopende of jaarlijks terugkerende trajecten en
2. Incidentele uitgaven voor geplande projecten (de campagnes),
3. Incidentele uitgaven voor cofinanciering voor de regionale uitrol van slimme sensoren en de bestickering van de voertuigen¹.

2.2. Bedragen voor geplande projecten zijn op basis van de pilots en daarmee realistisch.

De kosten die gemaakt moeten worden om de campagnes regionaal uit te rollen zijn geschat op basis van pilots.

2.3. Dit zijn de benodigde middelen om 27,5% van alle inwoners te bereiken per campagne.

Hierbij is rekening gehouden met een campagnetijd van drie of vier jaar per campagne. Waarbij iedere campagne het eerste jaar 12,5% bereikt van de inwoners bereikt, tweede jaar 17,5% (+5%), het derde jaar 22,5% (+5%) eventueel opbouwend naar 27,5% (+5%) in het vierde jaar.

In het programmaplan is opgenomen dat de activiteiten op dit vlak in de jaren 2022, 2023, 2024 en 2025 opgeschaald worden tot een bepaald niveau, inclusief uitgavenniveau. Het uitgavenniveau van 2025 wordt vervolgens in de planvorming als maximum aangehouden. Op deze manier kunnen jaarlijks verschillende interventies (campagnes) plaatsvinden om een bijdrage te leveren aan het vergroten van risicobewustzijn en gedragsverandering. Overigens dient de besluitvorming over de structurele dekking van de extra kosten nog bij de kadernota 2023-2026 plaats te vinden. Indicatief bedraagt deze structurele meervraag in 2023 € 145.000 en loopt op tot € 230.000,- vanaf 2025.

3.1. Hiermee kunnen de campagnes in 2022 door gaan en slimme sensoren regiobreed worden gestimuleerd en de voertuigen worden voorzien van een 'risicobewuste boodschap'.

Het gaat hierbij om incidentele kosten. Het jaarrekeningresultaat voor 2020 is positief en biedt in principe voldoende ruimte om dit te dekken. Dit betekent dat er een bestemmingsreserve (meerjaren) wordt ingesteld om initiatieven uit het programma Zelfredzaam en Risicobewust te bekostigen. Het betreft hier vooral cofinancierings uitgaven voor slimme sensorenprojecten waar de VNOG al in 8 gemeenten succesvol heeft geparticipeerd.

¹ De bestickering van voertuigen is opgenomen in de begroting van het programma. Hierover is nog een voorstel in ontwikkeling.

De definitieve jaarstukken 2020 en de bestemming van het resultaat 2020 worden in dezelfde bestuursvergadering behandeld als het programmaplan Zelfredzaam en Risicobewust, zie andere agendapunt.

3.2. Hiermee kan het prototype dashboard Brandweer regionaal worden uitgerold. Dit is in feite geen onderdeel van het programma Zelfredzaam en Risicobewust. Wel is het programma afhankelijk van de voortgang en uitkomsten van deze risicoanalyse. Het 'prototype dashboard Brandweer' biedt informatie op basis waarvan op wijk en buurniveau risico- en doelgroepgerichte activiteiten worden uitgevoerd o.b.v. wetenschappelijk onderbouwde gedragsinterventies.

4.1. Dit is noodzakelijk in het kader van rechtmatigheid en de beheersing van de beschikbare middelen.

Hiermee wordt recht gedaan aan het budgetrecht van het AB.

Kanttekeningen

3.1. Het totaal benodigde bedrag overstijgt in 2023 e.v. de jaarlijks beschikbare dekking.

Gesteld is dat het programma budgetneutraal moet worden uitgevoerd en de gemeentelijke bijdrage niet mag stijgen. Dit is zonder aanvullende incidentele en structurele dekkingsmiddelen niet mogelijk. Deze extra benodigde projectgelden zullen bij de behandeling van de Kadernota 2023-2026 worden voorgelegd. Evaluatie van de onderdelen uit het Programma Zelfredzaam en Risicobewust zijn dan ook een onderdeel van de besluitvorming over het vervolg. Nu instemmen met dit programmaplan leidt om deze reden niet tot een automatische structurele/incidentele kostenverhoging in 2023.

3.2. Er is een risico dat er geen extra middelen vrijgemaakt kunnen worden.

De omvang van de campagnes of het aantal gelijktijdige campagnes moet dan fors naar beneden worden bijgesteld.

Uitvoering/ communicatie/ inwerkingtreding

Uitvoering programmaplan

Het programmaplan wordt na besluitvorming gefaseerd uitgevoerd in de beleidsperiode 2021-2024. Deze fasering inclusief strokenplanning is bijgevoegd in het plan. Deze activiteiten die in de programmafasering zijn benoemd, zijn niet gelimiteerd.

Middelen 2023-2026

Voor de bespreking van de Kadernota 2023-2026 wordt een voorstel uitgewerkt voor extra middelen ten behoeve van het programma. De evaluatie van onderdelen uit het programma Zelfredzaam en Risicobewust is hierin opgenomen. Eventuele onderschrijdingen op de structurele exploitatiebudgetten van Risicobeheersing die voor dit specifieke doel beschikbaar zijn worden toegevoegd aan de reserve.

Communicatie

De portefeuillehouder wordt actief geïnformeerd over de voortgang van het programma. Individuele burgemeesters hebben een belangrijke rol als boegbeeld van zijn/haar eigen gemeente, bijvoorbeeld in het kader van lokale campagnes.

Goede communicatie over de voortgang en resultaten is essentieel voor het bereiken van de doelstellingen van het programma. Er zijn veel actoren, met ieder een eigen communicatierol en communicatiebehoefte. Belangrijk is om te denken en te doen vanuit een gedeelde ambitie op communicatie en vanuit een gezamenlijke onderliggende strategie. Het betrekken van de communicatiepartners

bij de gemeenten en het benutten van hun mogelijkheden is daarbij zeer belangrijk. Communicatie werkt daarom een concreet communicatieplan uit voor 2021 en laat dit aansluiten op de communicatie jaarplanning/ contentplanning die ook met gemeenten wordt gedeeld. Dit communicatieplan bevat een marsroute; een tijdslijn met mijlpalen. Per mijlpaal wordt aangegeven hoe en wat gecommuniceerd gaat worden.

Personele consequenties

Nee

Financiële consequenties

Regionale uitrol dashboard brandweer (geen onderdeel programma Zelfredzaam en Risicobewust, wel cruciaal voor de uitvoering vanwege de content)

- Plan van aanpak voor de procesopschaling, de uitrol van het dashboard in alle gemeenten, o.b.v. de pilot Harderwijk opleveren in oktober 2021. Vervolgens in 2022 maken van risicoanalyses en beheersmaatregelen voor en i.s.m. 6 gemeenten, met focus op de 'witte vlekken'. Projectaansturing tot en met 2023 door een projectleider à € 65.500.
- Externe expertise inhuren voor het realiseren van een interface t.b.v. het (digitaal) ontsluiten en het *broadcasten* van het dashboard voor gemeenten, VNOG-intern en posten i.h.k.v. risicogericht oefenen. Daarbij ondersteuning met advies en creatie van communicatiemiddelen. Afhankelijk van externe partners is de aanvang in 2021 met een doorloop naar 2022 en 2023. Kosten hiervoor zijn geraamd op € 120.000.
- De totale kosten zijn € 185.500

Impuls programma Zelfredzaam & Risicobewust

- In de programmabegroting 2022 is een bedrag van € 66.500 beschikbaar om uitvoering te geven aan campagnes en projecten. De verwachte kosten hiervan op basis van het plan bedragen voor 2022 € 135.000. Ter dekking van dit tekort wordt een beroep gedaan op deze reserve ter hoogte van € 68.500. De dekking voor latere jaren wordt in de kadernota 2023-2026 aan de orde gesteld. De begroting 2022 van RCB zal met het bedrag van € 68.500 worden verhoogd.
- In 2021 ontwerpen van veiligheidsboodschappen op voertuigen als onderdeel van de totale campagne strategie. Uitvoering loopt gefaseerd door t/m 2023, gekoppeld aan de implementatie van de nieuwe voertuigen, raming € 46.000. De begroting 2022 van RCB zal hierop worden aangepast.
- Regionaal uitrollen van slimme sensoren o.b.v. het innovatieproject Leefsamen Achterhoek in 14 gemeenten. De totale bijdrage van de VNOG is € 250.000. Afhankelijk van de snelheid van het organiseren van co-financiers en samenwerkingspartners vindt implementatie en installatie plaats in 2023. Bij de financiële verantwoordingen van de desbetreffende jaren worden de begrotingsconsequenties ter besluitvorming voorgelegd.
- De totale kosten zijn € 364.500.

Totaal: € 550.000, dekking vanuit het positieve jaarresultaat 2020.

De werkelijke kosten van de betreffende jaren te onttrekken uit deze reserves.

Bijlage 2: Programmabegroting

Programmabegroting 2022-2025 (versie 2.1 21-05-2020)				
	2022	2023	2024	2025 e.v.
Structureel budget: Totaal	€ 158.500	€ 158.500	€ 158.500	€ 158.500
Dekking exploitatie Risicobeheersing	€ 113.500	€ 113.500	€ 113.500	€ 113.500
Dekking Natuurbrand (grtb 6600012203)	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Dekking exploitatie Crisisbeheersing	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Dekking brandweezorg/vrijwilligersvergoeding BVL	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Structurele uitgaven: Totaal	€ 92.000	€ 98.500	€ 106.000	€ 110.500
Nationale Brandpreventieweken, rookmelderverplichting (jaarlijks)	€ 4.000	€ 5.000	€ 6.000	€ 7.000
Realisatie activiteitenplan BVL (jaarlijks) en de facilitering / ondersteuning van de posten, materialen, folders/drukwerk etc.	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Exploitatie mobiele educatie- unit (wijken/dorpen/kernen)	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Logistiek/vervoer mobiele educatie- unit				
Programmacommunicatie/betrekken medewerkers	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Natuurbrandpreventie (voorlichting etc.)	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Crisisbeheersing/risicocommunicatie	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Postcodegerichte advertising social media (microtargetting)	€ 1.000	€ 1.500	€ 2.000	€ 2.500
Inzeturen vrijwilligers voorlichting	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Middelen t.b.v. posten/lokale voorlichting, denk aan: rookmelders/CO-melder	€ 11.000	€ 16.000	€ 22.000	€ 25.000
Onvoorzien	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Inzetbare middelen voor incidentele uitgaven c.q. campagnes	€ 66.500	€ 60.000	€ 52.500	€ 48.000
Structurele middelen - uitgaven				
Benodigde middelen voor campagnes en projecten: Totaal	€ 181.000	€ 202.582	€ 259.582	€ 280.582
<i>Benodigde middelen voor acties 1</i>	<i>€ 135.000</i>	<i>€ 202.582</i>	<i>€ 259.582</i>	<i>€ 280.582</i>
Actie a. vluchtsleutel (start 1 ^e helft 2022)	€ 74.376	€ 31.582	€ 31.582	€ 31.582
Actie b. vluchtplan (start 2 ^e helft 2022)	€ 60.624	€ 36.000	€ 36.000	-
Actie c. veilig wonen (start 1e helft 2023)	-	€ 75.000	€ 32.000	€ 32.000
Actie d. veilig stoken (start 2e helft 2023)	-	€ 60.000	€ 25.000	€ 25.000
Actie e. veilig koken (start 1e helft 2024)	-	-	€ 75.000	€ 32.000
Actie f. n.t.b. (start 2 ^e helft 2024)	-	-	€ 60.000	€ 25.000
Actie x. n.t.b. / doelgroepgerichte interventie 2025 e.v.	-	-	-	€ 75.000
Actie x. n.t.b. / doelgroepgerichte interventie 2025 e.v.	-	-	-	€ 60.000
<i>Benodigde middelen voor acties 2</i>	<i>€ 46.000</i>			
Veiligheidsboodschap+werving vrijwilligers op voertuigen	€ 46.000			
Benodigde middelen voor samenwerkingsprojecten/co-financiering: Totaal	€ 250.000	€ -	€ -	€ -
Stimulering slimme sensoren en burenhulp / regionale uitrol	€ 250.000			
Innovatie: preventiebarometer				
Jaarresultaat programma zelfredzaam en risicobewust	2022	2023	2024	2025 e.v.
Inzetbare middelen voor incidentele uitgaven c.q. campagnes	€ 66.500	€ 60.000	€ 52.500	€ 48.000
Benodigde middelen voor campagnes en projecten	€ 181.000	€ 202.582	€ 259.582	€ 280.582
Benodigde middelen voor samenwerkingsprojecten	€ 250.000	€ -	€ -	€ -
<i>Subtotaal</i>	<i>€ -364.500</i>	<i>€ -142.582</i>	<i>€ -207.082</i>	<i>€ -232.582</i>
Nieuw bestemmingsreserve, onttrekking jaarresultaat 2020	€ 364.500			
Aanvraag extra middelen structureel campagnebudget, kademota 2023 en verder		€ 145.582	€ 207.082	€ 232.582

* In de programmabegroting 2022 is een bedrag van € 66.500 beschikbaar om uitvoering te geven aan campagnes en projecten. De verwachte kosten hiervan op basis van het plan bedragen voor 2022 € 135.000. Ter dekking van dit tekort wordt een beroep gedaan op deze reserve ter hoogte van € 68.500.

Het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland;

Bijeen in de vergadering d.d. 24 juni 2021;

Gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur d.d. 3 juni 2021;

Besluit:

1. In te stemmen het programma Zelfredzaam en Risicobewust:
 - De grondslag is de pijler Zelfredzaam en Risicobewust uit de Toekomstvisie;
 - Risicogericht en informatiegestuurd werken met een eerste focus op de witte vlekken;
 - Maakt gebruik van bewezen gedragsbeïnvloedingsstrategieën;
 - Integrale aanpak zowel intern als met partners.
2. Kennis te nemen van de programmabegroting Zelfredzaam en Risicobewust.
3. Een gedeelte van het positieve jaarresultaat 2020 (€ 550.000) in te zetten voor het programma, waarvan
 - € 364.500 ter intensivering van het programma in 2022 en de regionale uitrol slimme sensoren;
 - € 185.500 voor de regionale uitrol dashboard brandweer.
4. De begrotingen 2021 en 2022 hierop aan te passen.

De secretaris

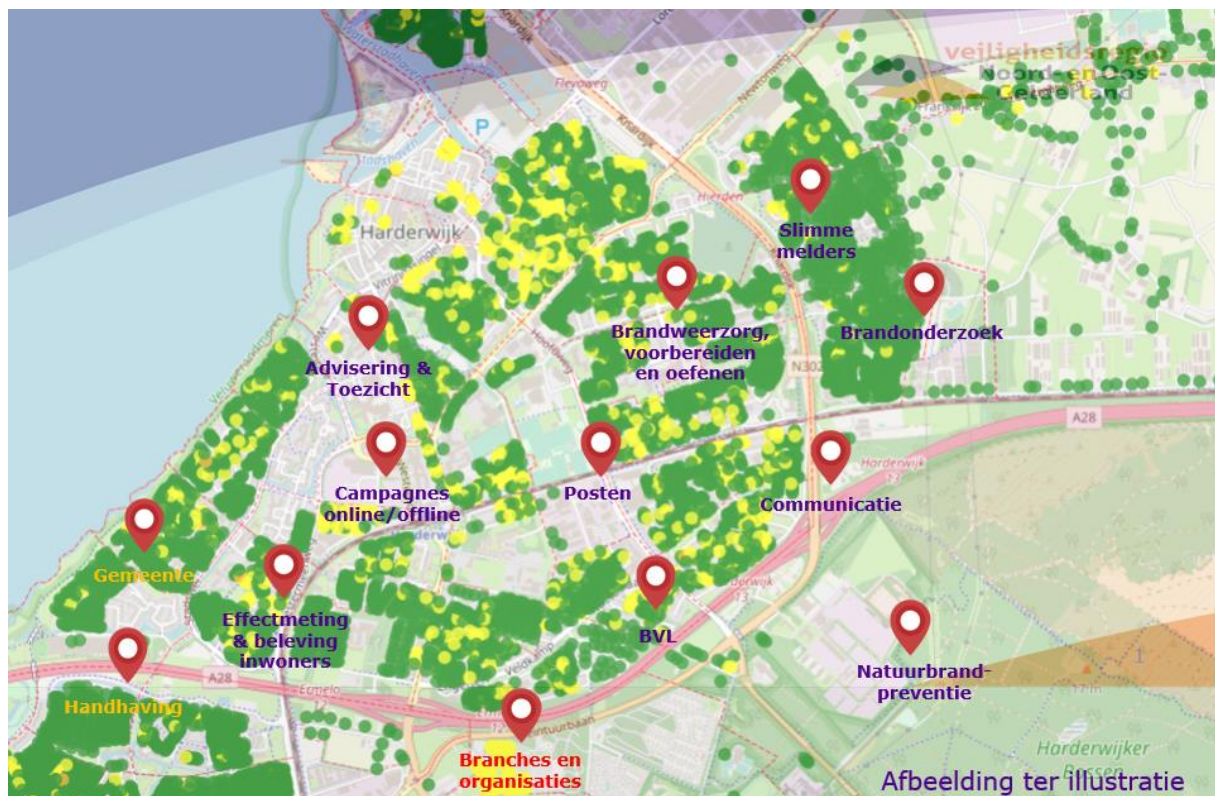
De voorzitter

drs. D.G.L. Kransen

A.J.M. Heerts

Apeldoorn, 24 juni 2021

Programmaplan Zelfredzaam en Risicobewust

Datum: 27 mei 2021

Versie: 4

Status: Versie DB 03 juni 2021

Inhoud

1.	Aanleiding en context	3
1.1	Doelen van dit document	3
1.2	Leeswijzer	3
1.3	Toekomstvisie VNOG	3
1.4	Ontwikkelingen in organisatie	4
1.5	Maatschappelijke context	5
2.	Visie, opdracht en doelstellingen	7
2.1	Maatschappelijke opdracht	7
2.2	Programmaopdracht	7
2.3	Visie en missie	7
2.4	Doelstellingen	7
3.	Strategie, resultaten en afbakening	8
3.1	Implementatie en strategie	8
3.2	Resultaten	8
3.3	Baten	10
3.4	Randvoorwaarden en afbakening	11
4.	Programmafasering	12
4.1	Opbouwfase 2020-2021	12
4.2	Effectuering 2022-2024	12
4.3	Afbouwfase 2025	13
5.	Kansen, ongewenste effecten en risico's	14
5.1	Kansen	14
5.2	Bedreigingen en risico's	14
5.3	Ongewenste effecten	15
6.	Besturing	16
6.1	Sturing op haalbaarheid en flexibiliteit	16
6.2	Sturing op efficiëntie	16
6.3	Sturing op doeltreffendheid	16
7.	Organisatie en besluitvorming	17
7.1	Organisatie	17
8.	Samenwerking en communicatie	18
8.1	Interne samenwerking	18
8.2	Externe samenwerking	18
8.3	Rol van de gemeente in de samenwerking	19
8.4	Communicatie	19
	Bijlagen	20
Bijlage 1	Taakverdeling: Wie doet er wat (VNOG-intern)?	21
Bijlage 2	Activiteitenprogramma en planning	25
Bijlage 3	Factsheets risicobeheersingsmaatregelen m.b.t. gedrag	28

1. Aanleiding en context

1.1 Doelen van dit document

- Het vastleggen van de kaders, de programmaorganisatie en –aanpak;
- Inzicht geven in de campagneactiviteiten, de planning en taakverdeling;
- Het document is de basis waarop de komende jaren wordt gerapporteerd aan het bestuur en andere betrokkenen en belanghebbenden over de voortgang.

1.2 Leeswijzer

Dit document is opgebouwd met behulp van het ‘programmacanvas’ (Twynstra & Gudde). Deze werkmethode is afgestemd met het programma informatievoorziening.

1.3 Toekomstvisie VNOG

Op 15 januari 2020 is de Toekomstvisie VNOG vastgesteld. Hierin staat centraal staat dat de VNOG een regio wil zijn waar veilig gewoond, gewerkt en gerecreëerd kan worden. Door in te spelen op demografische en maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de hedendaagse en toekomstige veiligheidsrisico’s is de VNOG een toekomstbestendige Veiligheidsregio. Er zijn drie beleidspijlers opgenomen in de toekomstvisie voor de beleidsperiode 2021-2024.

Figuur 1. Toekomstvisie van de VNOG – visualisatie van de drie beleidspijlers

1. Beleidspijler 'Zelfredzaam en Risicobewust'

Het is belangrijk dat iedereen risicobewust is en preventief handelt om zelf risico's te voorkomen of verkleinen. Elk individu is dan ook tot op zekere hoogte zelf verantwoordelijk voor een veilig en gezond leven. Dat geldt voor alle inwoners, en ook voor de bedrijven en instellingen in ons verzorgingsgebied die een verantwoordelijkheid hebben naar hun medewerkers en bewoners. Veiligheid is geen exclusieve taak van de Veiligheidsregio. Het is de bedoeling om samen met inwoners, gemeenten en andere organisaties onze regio veiliger te maken door:

- Burgers, instellingen en bedrijven te stimuleren tot zelf- en samenredzaamheid en het nemen van eigen verantwoordelijkheid bij incidenten, rampen en crises en het voorkomen daarvan.
- Inwoners en bezoekers te informeren over risico's en handelingsperspectieven te bieden bij incidenten. Naast (brand)bestrijding en hulpverlening ligt er een stevige nadruk op preventie. Inwoners, bezoekers en organisaties zijn dan ook aan zet.

2. Beleidspijler Vakbekwaam en Deskundig

Vakbekwaam en deskundig personeel is noodzakelijk om adequaat incidenten, rampen en crises te kunnen managen. Net als de afgelopen jaren wordt hier de komende jaren structureel in geïnvesteerd. De VNOG treedt op als een betrouwbare en onafhankelijke adviseur en investeert daarom in adviesvaardigheden van zijn medewerkers. De Omgevingswet vraagt om nieuwe en extra

competenties van adviseurs van veiligheidsregio', zoals het analytisch vermogen, oordeelsvorming, omgevingsbewustzijn, communicatie en samenwerking met partners worden belangrijker. De VNOG gaat van 'toetsers' naar 'risicogerichte adviseur'. Tenslotte krijgen we te maken met nieuwe risico's en is het voorkomen van incidenten met nieuwe risico's en de voorbereiding op deze risico's van groot belang.

3. Beleidspijler 'Sterke informatiepositie'

Voor het voorkomen als voor het bestrijden van incidenten en crises is snelle, actuele en betrouwbare informatie noodzakelijk. Dat maakt adequate besluitvorming mogelijk, waaruit effectieve inzet van middelen en mensen volgt. De faciliteiten die het mogelijk maken om informatie gestuurd te werken, worden organisatie breed beschikbaar gesteld. Dit maakt informatie-uitwisseling tussen onderdelen in de organisatie eenvoudiger. In een meer zelfsturende maatschappij wordt het belangrijker dat inwoners en andere belanghebbende zelf direct (online) toegang krijgen tot de informatie over (brand)veiligheid. De VNOG heeft een goede informatiepositie en heeft samen met partners (gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten, etc.) snel inzicht in veiligheids- en gezondheidsrisico's.

Het programma geeft direct invulling aan beleidspijler 1 (Zelfredzaam en Risicobewust) en sluit naadloos aan op pijler 2 (Vakbekwaam en deskundig) en 3 (Sterke informatiepositie). Juist doordat we een steeds beter beeld krijgen waar de risico's in onze regio zitten, wordt het mogelijk om activiteiten meer doelgroep- en risicogericht in te zetten die inwoners de juiste handelingsperspectieven bieden en hen stimuleren om (preventieve) (brandveiligheid)maatregelen te treffen.

1.4 Ontwikkelingen in organisatie

Afgerond programma Burgerkracht

In de beleidsperiode 2017-2020 zijn met het programma Burgerkracht enkele pilots uitgevoerd. Een voorbeeld is het innovatieproject 'Leefsamen Achterhoek', waarbij ruim 1.500 huishoudens van (zelfstandig) thuiswonende ouderen slimme sensoren krijgen. Deze sensoren, waaronder slimme rookmelders, alarmeren burens of familieleden bij een noodgeval. De ervaringen van de gebruikers zijn heel positief¹. Het project won in 2018 de Gouden Rookmelder en behaalde de tweede plek in de European Fire Safety Award. Inmiddels wordt het project flink uitgebreid door onder andere woningcorporaties. Veel gemeenten, de provincie en andere organisaties dragen bij door middel van cofinanciering en/of subsidieregelingen. Andere onderdelen van het programma Burgerkracht waren de proef met het filmen van incidenten op de Veluwe en het gebruik van kleine blusmiddelen in Elburg waarin zelfredzaamheid centraal stond. Dit programma is bij uitstek een voorbeeld van de doelgroepgerichte versterking van de zelf- en samenredzaamheid. Daarom wordt in dit programma aandacht gegeven aan het vergroten en versterken van het netwerk met slimme sensoren. De inzichten uit het programma Burgerkracht zijn afgewogen en vormen een basis voor het programma 'Risicobewust en Zelfredzaam'.

Ontwikkeling prototype dashboard Brandweer

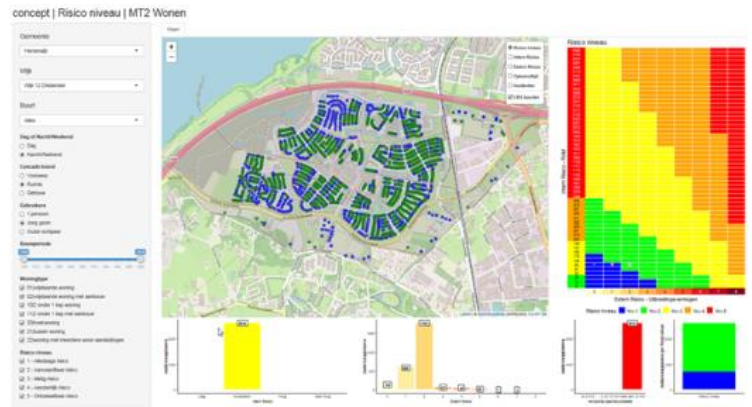
Het versterken van de informatiepositie van de VNOG is al jaren een belangrijk doel. Belangrijke tools om 'risicogericht en informatie gestuurd' te kunnen werken zijn de Risico Analyse Monitor (RAM) en het dashboard brandweer. De RAM draagt bij aan een betere risicoduiding, is een belangrijke informatiebron en gespreksitem met klanten en gemeenten. De RAM won de Jan van der Heydenprijs (2016) en de ASPO Jaarprijs van samenwerkende schadeverzekeraars (2018). Daarnaast heeft de VNOG in 2019 het Dashboard Brandweer ontwikkeld waarmee risico's en 'hotspots' van de 'gebouwde omgeving' op buurtniveau in kaart zijn gebracht. Het is de bedoeling dat op basis van het

¹ Evaluatie Leefsamen Achterhoek. Evaluatiebureau Publieke Gezondheid. Juni 2020.

dashboard vanuit verschillende actoren en perspectieven heel gericht en op wijkniveau (beleids)interventies gedaan kunnen worden. Maatregelen kunnen binnen de VNOG liggen, zoals advisering, toezicht en oefenen/voorbereiding of daarbuiten, zoals bij de gemeenten (publiekscommunicatie of handhaving) of via andere partners. Uiteraard zijn er veel meer 'knoppen' om aan te draaien. Het dashboard vormt ook dé basis voor de gedragscampagnes van dit programma om het risicobewustzijn van inwoners te vergroten. Daarbij maken we gebruik van data, het dashboard en lokale kennis.

Pilotcampagne gemeente Harderwijk

Op basis van de uitkomsten van het prototype dashboard Brandweer (figuur 2) is er in 2020 een éénjarig campagneprogramma gestart in Harderwijk waarin op wijk/buurtniveau risico- en doelgroepgerichte activiteiten worden uitgevoerd. Door middel van offline en online activiteiten worden mensen geïnformeerd over brandveiligheid en tevens worden zij gestimuleerd om (preventieve) brandveiligheidsmaatregelen te treffen. Het projectdoel is het verhogen van het risicobewustzijn en het handelingsvermogen en

Figuur 2 Dashboard Harderwijk 1

het stimuleren van gewenst (brandveilig) gedrag van de inwoners. Het effect wordt gemeten door voorafgaand en na de campagne het niveau van kennis, houding en gedrag van inwoners met betrekking tot brandveiligheid te onderzoeken via afstudeertrajecten van Saxion Hogescholen. Daarnaast wordt iedere campagneactiviteit apart gemeten op effectiviteit. De eerste resultaten zijn positief en veelbelovend voor een verdere opschaling van de campagneactiviteiten. Zie bijlage 3 voor factsheets van de campagneactiviteiten.

1.5 Maatschappelijke context

De VNOG en het programma Risicobewust en Zelfredzaam opereren in een context waarin veel ontwikkelingen spelen.

Wet veiligheidsregio's (Wvr) en evaluatie

De Wvr is op 1 oktober 2010 in werking getreden en in 2020 is de wet geëvalueerd. Het doel van de wet is om brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening te integreren. De Wvr heeft in de afgelopen tien jaar bijgedragen aan professionalisering van crisisbeheersing en brandweezorg. De Evaluatiecommissie voor de Wvr heeft in hun eindadvies geconcludeerd veiligheidsregio's goed functioneren als het gaat om regionale branden, incidenten en crises, maar dat er een nieuwe wet moet komen die zorgt voor meer samenwerking tussen veiligheidsregio's, met crisispartners en met het Rijk, omdat crises ingewikkelder worden en regionale grenzen overschrijden. Het kabinetsstandpunt over de evaluatie is: "Het kabinet de rol en taken van de veiligheidsregio's (inclusief brandweer) in het kader van proactie, preventie en brandveiligheid in samenspraak met de veiligheidsregio's en betrokken crisispartners nader onder de loep zal nemen".

Omgevingswet

Naar verwachting treedt op 1 januari 2022 de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. De invoering van deze wet en ook andere nieuwe wetgeving, zoals de Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen (Wkb)

heeft gevolgen voor de uitvoering en de rol van de veiligheidsregio. Er gaat meer aandacht uit naar integraliteit, samenwerking, belangenafweging en lokaal maatwerk. Van 'nee, tenzij', naar 'ja, mits'. Voor de VNOG biedt de komst van de wet de mogelijkheid om samen met andere partners op lokaal en regionaal niveau al vroeg in het proces aspecten van fysieke veiligheid en gezondheid in te brengen in het afwegingsproces van de verschillende belangen. Binnen de omgevingswet is 'zelfredzaamheid' een belangrijk gegeven.

Rookmelderverplichting

Per 1 juli 2022 worden rookmelders ook verplicht voor bestaande bouw. De verplichting houdt in dat er op iedere woonlaag minimaal één werkende rookmelder hangt. In afwijking tot nieuwbouwwoningen mag dit in de bestaande bouw een autonome rookmelder op batterij zijn. De woningeigenaren zijn hiervoor verantwoordelijk. Het is mede een taak van de veiligheidsregio's om inwoners te informeren over deze verplichting. In België geldt deze plicht al vanaf 2020, maar daarmee is het niet direct geregeld. Het vraagt een continue aandacht.

Nieuwe risico's & oplossingen

Onze veranderende wereld brengt aan de ene kant nieuwe veiligheidsissues met zich mee. Denk in het kader van energietransitie aan zonnepanelen en zonneparken, de opslag van energie in buurtbatterijen, apparaten met accu's of een parkeerkelder onder een woongebouw met elektrische auto's. In geval van klimaatontwikkeling aan extreem weer, hoogwater en perioden van droogte. Gevelbeplanting of een dak van gras kan verkoelend werken, maar bij uitdroging ook zorgen voor een snel brandverloop. Andere risico's zijn ziektegolven, stroomuitval en digitale verstoringen. Aan de andere kant zijn er technologische oplossingen die bijdragen aan een oplossing, zoals drones die ondersteunen bij het ontruimen van een gebouw, slimme rookmelders die je op tijd waarschuwen of sociale netwerken die helpen met AED's bij hartfalen.

Corona

De coronacrisis heeft invloed gehad op de planning van het programma. Door de coronasituatie is (denk)capaciteit ingezet voor de coronacrisis. De risicogerichte en informatie gestuurde insteek van het programma maakt het dat een groot beroep wordt gedaan op de doorontwikkeling van het risicoprofiel brandweer. De kennis die nodig was voor de ontwikkeling van het dashboard en het maken van risicoanalyses is ingezet voor het ontwikkelen van o.a. het dashboard corona en multi-dashboard.

2. Visie, opdracht en doelstellingen

2.1 Maatschappelijke opdracht

De VNOG is een regio waar veilig en gezond gewoond, gewerkt en gerecreëerd kan worden. De VNOG speelt in op demografische en maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op hedendaagse en toekomstige risico's en is daarmee een toekomstbestendige Veiligheidsregio. Een veilige regio is niet alleen de verantwoordelijkheid van de VNOG, gemeenten en partners, maar ook een verantwoordelijkheid van inwoners zelf. In de huidige maatschappij wordt het steeds belangrijker om eigen kracht en verantwoordelijkheid van inwoners met betrekking tot (brand)veiligheid te stimuleren. Daarom zet de VNOG zich in om inwoners, instellingen, bedrijven en bezoekers te stimuleren tot het voorkomen van incidenten, zelf- en samenredzaamheid en het nemen van eigen verantwoordelijkheid bij incidenten, rampen en crises.

Vanuit het perspectief van de inwoner gezien is het goed om te beseffen dat brandveiligheid een onderdeel van zijn totale veiligheidsbehoefte is. Soms is brandveiligheid de hoofdboodschap en soms liften we mee op een ander thema. Als het ware gaan we van brandveilig leven naar veilig leven en er meer aandacht uit gaat naar multidisciplinaire thema's.

2.2 Programmaopdracht

De programmaopdracht luidt als volgt: Het vergroten van de impact op de zelfredzaamheid en risicobewustwording van de samenleving door het bieden van handelingsperspectieven en het in praktijk brengen van risicogericht werken.

2.3 Visie en missie

De **missie** van het programma is: minder slachtoffers en schade als gevolg van risico's zelf beïnvloedbare risico's, zoals ongevallen, brand en bepaalde crises.

De **visie** is dat inwoners van de VNOG zich meer bewust zijn van de risico's in hun omgeving en op een juiste manier handelen bij incidenten en om ze te voorkomen.

2.4 Doelstellingen

De hoofddoelstellingen die voortvloeien uit de Toekomstvisie, de programma-opdracht en de missie en visie zijn:

- Opdracht 9** ▪ Burgers, instellingen en bedrijven informeren over risico's en de juiste handelingsperspectieven bieden om incidenten te voorkomen en te beperken.
- Opdracht 10** ▪ Burgers, instellingen en bedrijven stimuleren tot zelf- en samenredzaamheid en het nemen van eigen verantwoordelijkheid (gewenst gedrag) bij incidenten, rampen en crises en het voorkomen daarvan.
- Opdracht 32a** ▪ Daar waar de normen niet gehaald worden, wordt geïnvesteerd in risicobeheersingsmaatregelen.

Bovenstaand wordt bereikt door het doelgericht en risicogericht inzetten van samenhangende activiteiten die onderbouwd zijn met gedragstechnieken en waarvan de effectiviteit gemeten is in pilots. De basis voor de inzet van de activiteiten zijn de inzichten uit het dashboard Brandweer. Daarnaast wordt het project van slimme sensoren verder uitgebreid om de zelf- en samenredzaamheid van ouderen binnen de regio te versterken. De opgaven om deze doelen te realiseren en uitvoering te geven aan de programmaopdracht worden gebundeld in een integraal programma, waarin samenwerking wordt gezocht met diverse afdelingen van de VNOG, gemeenten en externe partners. Hierbij is oog voor een efficiënte inzet van capaciteit en middelen. Tevens krijgt risicobewustwording omtrent multidisciplinaire thema's en nieuwe risico's, zoals klimaatadaptatie en energietransitie, aandacht in dit programma. In het kader van deze ontwikkeling wordt Brandveilig Leven aankomende jaren doorontwikkeld naar het bredere 'veilig leven'.

3. Strategie, resultaten en afbakening

3.1 Implementatie en strategie

Het programma doorloopt 3 implementatielijnen:

a. Creëren van gezamenlijke verantwoordelijkheid en samenwerking (VNOG intern)

Om op een goede manier vorm, structuur en invulling te geven aan de beleidspijler is dit programmaplan ingericht (besluitvorming 1e helft 2021). De ambitie is om het programma integraal in te richten, met goede interne en externe samenwerking en afstemming. Zo wordt onder de paraplu van het programma een activiteitenplan (brand)veilig leven uitgevoerd. Aankomende jaren wordt brandveilig leven verder getransformeerd naar 'veilig leven', met meer aandacht voor multidisciplinaire risico's die zijn geprioriteerd in het regionaal risicoprofiel. Er wordt ook gewerkt aan een nieuwe website en contentplatform, zodat burgers en bedrijven sneller de juiste informatie en handelingsperspectieven kunnen vinden. Daarnaast wordt door verschillende teams/afdelingen samengewerkt aan een veiligheidsboodschap op dienstvoertuigen en voor tankautosputten (pilot). De brandveiligheidsteams werken aan projecten die aansluiten op risicogericht werken, waarbij inzichten van verschillende interne expertises bij elkaar komen. Om brandveiligheid breder uit te dragen worden vrijwilligers die affiniteit hebben met dit onderwerp gefaciliteerd en ondersteund. Zo werken we samen aan een brandveilige regio.

b. Uitvoeren van een regionale campagnestrategie

Op basis van inzichten uit het (prototype) dashboard brandweer en de pilotcampagne Harderwijk wordt een regionaal campagneplan uitgevoerd, welke gebaseerd is op (wetenschappelijk) onderbouwde gedragsveranderingstechnieken. Het campagneplan bestaat uit een combinatie van offline en online activiteiten die doelgroep- en risicogericht ingezet worden en waarvan bewezen is zij (potentieel) risicobewustzijn en gedragsverandering stimuleren.

c. Stimuleren integrale benadering en samenwerking VNOG en gemeenten

Onze ambitie en doelstellingen bereiken kunnen wij niet alleen. Daarom wordt dit programmaplan integraal opgezet en wordt er intensief samenwerking gezocht met gemeenten en andere partners bij de uitvoering van het programma. Hierbij maken we gebruik van elkaars netwerken. Dit programma beoogt zoveel mogelijk aan te sluiten bij de activiteiten die gemeenten al organiseren. De gemeente heeft een belangrijke rol in de communicatie en kan een breed scala aan mediakanalen inzetten. De gemeente denkt mee in het opstellen van een risicoanalyse en eventueel inzetten van beheersmaatregelen.

3.2 Resultaten

Het projectresultaat is het realiseren van een programma van diverse, samenhangende risico-reducerende activiteiten. Deze activiteiten dragen bij aan (h)erkenning van (brand)veiligheidsrisico's en het stimuleren van het treffen van (preventieve) maatregelen door het bieden van handelingsperspectieven, waardoor de kans op (brand)incidenten afneemt en schade en slachtoffers voorkomen worden. Tussenresultaten die leiden naar het eindresultaat zijn:

- *Risicoanalyse (basisrapportage) per gemeente over de lokale situatie op basis van het dashboard brandweer t.b.v. interventies en campagne op het gebied van houding en gedrag*
Maatschappelijk thema: gebouwde omgeving, functie wonen
Deze analyse is bedoeld om risicogericht en informatie gestuurd campagnes te ontwikkelen en uit te rollen. De inzichten uit het dashboard brandweer zijn hierin leidend. Deze analyses worden in 2021 opgeleverd, zodat een strategische uitrol van de activiteiten mogelijk is, daar waar ze de meeste toegevoegde (veiligheids)waarde hebben.

- *Het programma draagt bij aan het project 'uitrol regionaal dashboard brandweer'*
Maatschappelijk thema: gebouwde omgeving, functie wonen.
Het programma draagt bij aan een uitgebreide analyse die in samenspraak met de betreffende gemeenten worden gemaakt. De eerste prioriteit bij het maken van deze analyses wordt gelegd bij gemeenten/gebieden waar de opkomstprestatie relatief hoger is dan de rest van de VNOG (zogenoemde focusgebieden).

Brandveiligheid bestaat uit meer dan enkel de opkomsttijden van de operationele brandweer. Dit is reeds uitgewerkt in het Regionaal Beleidsplan. Uit de analyse blijkt of er en zo ja welke extra (risicobeheersings)maatregelen nodig zijn voor deze specifieke buurten. De (preventieve) maatregelen in deze aanpak kunnen breed van aard zijn en vanuit verschillende actoren worden getroffen, maar vanuit een integraal beeld en samenwerking. Dit wordt in 2022 verwerkt in een plan van aanpak.

- *Het programma draagt bij aan de uitwerking van het Regionaal Risicoprofiel en Beleidsplan.*
Maatschappelijk thema: alle thema's
Het programma draagt bij aan de uitwerking van de risico's zoals beschreven in het Regionaal Risicoprofiel en Regionaal Beleidsplan. In 2021 wordt gestart met het opstellen van een plan van aanpak inzake de multidisciplinaire risico's. Het regionaal risicoprofiel is het centraal vertrekpunt om d.m.v. interventies 'dichter bij de burger' te komen als het gaat om multidisciplinaire risico's.
- *Regionaal risicobewustzijn- en gedragsonderzoek*
Naast de data over de risico's uit het dashboard brandweer is aanvullend onderzoek nodig om houdings- en gedragsaspecten met betrekking tot brandveiligheid te kunnen meten. Het regionale gedragsonderzoek biedt op gemeentelijk niveau inzicht in welk menselijk handelen de grootste risico's met zich meebrengen en welke handelingsperspectieven het meest passend zijn. Het biedt inzicht in waar doelgroepen zich bevinden en data van het dashboard kan met dit inzicht verrijkt worden.
- *Regionale campagnestrategie*
Op basis van de proeftuin Harderwijk, de effectmetingen van de campagneactiviteiten, de inzichten uit het dashboard brandweer en de resultaten van het regionale gedragsonderzoek kan er een regionaal campagneplan worden opgesteld met een combinatie van offline en online activiteiten die risicobewustzijn en gedragsverandering beogen te stimuleren.
- *Effectmetingen en eindevaluatie*
Ondanks de activiteiten in de regionale campagnestrategie getest en gepilot zijn binnen de proeftuin Harderwijk, blijven effectmetingen gedaan worden om inzicht te krijgen in de totale effectiviteit van het programma op regionaal niveau. Ook wordt er een eindevaluatie en onderzoek gedaan om het programma te kunnen evalueren op inhoud en proces.
- *Periodieke voortgangsrapportages*
Periodiek worden er voortgangsrapportages opgesteld waarin duidelijk wordt welke activiteiten zijn uitgevoerd en in hoeverre de planning realistisch is. Deze voortgangsrapportages worden inzichtelijk voor het MT en het bestuur. De ambitie is om te komen tot een rapportage op gemeentelijk niveau met inzicht in de risico's en de genomen risicobeheersing maatregelen (vanuit verschillende perspectieven).

3.3 Baten

De realisatie van het programma en doelstellingen streeft een aantal baten na die voortkomen uit de beoogde resultaten en doelstellingen:

- **Meer samenhang in activiteiten binnen de VNOG**
Door het programma integraal op te zetten ontstaan er nauwere samenwerkingen tussen teams en afdelingen. Deze intensivering van de samenwerking zorgt voor een betere samenhang tussen activiteiten binnen de VNOG. Hierdoor versterken de brandweer en multi activiteiten elkaar.
- **Gemeenten en andere partners krijgen een sterkere informatiepositie waardoor zij (beleids)interventies efficiënter en effectiever kunnen inzetten**
- **Beter inzicht in gedragsdeterminanten en effectiviteit van interventies**
Door pilots en metingen zijn de effecten van de campagnes inzichtelijk. Met behulp van effectonderzoek en nulmetingen (regionaal gedragsonderzoek) krijgt de VNOG steeds beter inzicht in gedragsdeterminanten van (brand)onveilig gedrag. Met deze inzichten kan er bijgestuurd worden in ontwikkeling en uitvoering van de campagnes en activiteiten.
- **Groter offline en online bereik en positieve zichtbaarheid van het onderwerp veiligheid**
Integraal samenwerken binnen de VNOG en met gemeenten vergroot het offline en online bereik. Door een onderbouwde keuze en goede timing van activiteiten versterken we de positieve zichtbaarheid van de VNOG en gemeenten. Met enkel de fysieke campagnemiddelen worden jaarlijks regionaal circa 100.000 mensen direct bereikt. In deze bereikcijfers zijn online berichtgeving en lokale activiteiten niet meegenomen.
- **Voorbereid op meer risico's dan alleen brandveiligheid**
In aankomende jaren transformeert brandveilig leven verder naar veilig leven. We krijgen te maken met nieuwe risico's, zoals klimaatadaptatie, energietransitie. Concrete voorbeelden hierin zijn de waterstof cv-ketel, stijging van het aantal elektrische vervoersmiddelen en (buurt)accu's. Nieuwe risico's vragen om nieuwe kennis over het risico, de ontwikkelingen daarin en de gedragsfactoren die een rol spelen bij het risico. Het interveniëren om ook mensen risicobewust te maken over nieuwe risico's en hoe deze te voorkomen vraagt om andere handelingsperspectieven.
- **Versterking van de positie van de brandweerpost in de (lokale) samenleving**
De post in gemeenten heeft een lokale rol als het gaat om het versterken van risicobewustwording en het stimuleren van (brand)veilig gedrag. Zij vervullen een maatschappelijk taak als het gaat om repressie, maar ook om preventie. Door mee te gaan in (maatschappelijke) ontwikkelingen en daarin bij te dragen, geven zij een andere invulling aan de rol van enkel alleen brandbestrijders.
- **Social return**
Waar mogelijk worden regionale/lokale partners en ondernemers betrokken. Zo wordt de samenstelling van campagneproducten gedaan door sociale werkplaats(en) in de regio.

3.4 Randvoorwaarden en afbakening

Het programma kent de volgende randvoorwaarden en afbakening:

- Vierjarig programmaplan van 2021-2025;
- Binnen alle afdelingen/teams is er commitment om dit programmaplan uit te voeren;
- Activiteiten die voortkomen uit dit programma sluiten zoveel mogelijk aan bij al lopende initiatieven (intern en extern);
- Activiteiten die voortkomen uit dit programma worden weloverwogen ingezet op basis van gedragsanalyse en risicoanalyses en *best practices* in de regio en landelijk;
- De activiteiten zijn gepilot of worden, indien wenselijk, gemeten tijdens de looptijd van het programma;
- Het regionaal campagneplan richt zich voornamelijk op het maatschappelijke thema gebouwde omgeving met de functie wonen en woongebouwen met een zorgfunctie;
- Er is een duidelijke taakverdeling tussen wat regionaal wordt opgepakt en ondersteund en wat lokale activiteiten zijn;
- De rol van gemeenten is afgestemd en duidelijk voor alle partijen;
- De activiteiten worden zoveel mogelijk publiek kenbaar gemaakt. Hiervoor wordt een communicatiestrategie ontwikkeld;
- Het regionaal risicoprofiel en inzichten uit het dashboard vormen de basis voor de uitrol van het regionale campagneplan;
- Pilot blussen kleine blusmiddelen en incidentbeelden uit het programma burgerkracht worden niet verlengd;
- Vakbekwaamheid: trainen en oefenen van personeel m.b.t. postgericht/risicogericht werken of risicogericht oefenen is belangrijk, maar vallen buiten dit programma;

4. Programmafasering

Het programmaplan wordt na besluitvorming (juni 2021) gefaseerd uitgevoerd in de beleidsperiode 2021-2024. Een strokenplanning is bijgevoegd in bijlage 2. Deze activiteiten die in de programmafasering zijn benoemd, zijn niet gelimiteerd. Activiteiten kunnen uitgespreid worden over de beleidsperiode.

4.1 Opbouwfase 2020-2021

- Ontwikkelen beïnvloedingsstrategie brandveiligheid (2020)
- Ontwikkelen prototype dashboard brandweer (2020)
- Effectmeting flyer actie na brand (2020)
- Onderzoek schoorsteenbranden (2020)
- Pilotcampagne Harderwijk (2020 t/m 2021)
- Opstellen programmaplan, interview keyspelers VNOG-intern, inrichting programmaorganisatie en programmabegroting (besluitvorming juni 2021)
- Onderzoek branden berging, carports schuren i.s.m. stichting Salvage (2021)
- Onderzoek risicobewustzijn & veiligheidsbeleving zelfstandig wonende ouderen in woongebouwen (2021)
- Besluitvorming programma(begroting); bestickering voertuigen, vrijwilligerspool (2021)
- Opstarten regionaal gedragsonderzoek (2021)
- Verkennen samenwerkingspartners m.b.t. slimme sensoren project (2021)
- Opstellen basis risicoanalyse per gemeente (2021)
- Voorbereiding uitrol regionaal campagneplan (meerjaren) (2021)
- Communicatieplan (2021)
- Ontwikkeling nieuwe website en contentplatform (2021)
- Pilot bestickering voertuigen opstarten (2021)
- Ontwikkelen gedragsbeïnvloedingstrategie multi (2022)
- Plan van aanpak GHOR (2022)
- Uitvoering activiteiten Brandveilig Leven (2021)

4.2 Effectuering 2022-2024

- Ontwikkelen brandrisicoprofiel per gemeente t.b.v. integrale beheersmaatregelen (2021-2023)
- Ontwikkelen rapportageformat per gemeente (2022)
- Oplevering regionaal gedragsonderzoek (analyse per gemeente beschikbaar maken) (2022)
- Uitrol regionaal campagneplan (incl. metingen/tussenevaluaties) (2022)
- Start educatie-unit dorpen/kernen (2022)
- Doorontwikkeling activiteiten (Brand)veilig leven naar Veilig Leven door (B)VL (2022-2024)
- Uitvoering activiteiten Veilig Leven (2021-2024)
- Voorbereiding doorontwikkeling van het programma naar multi-thema's (regionaal risicoprofiel is hierin leidend) (2023)
- Uitvoeren multidisciplinaire risicobewustwording (2023-2024)
- Bestickering voertuigen (2022-2024)
- Plan van aanpak GHOR activiteiten (2022)
- Opstarten vrijwilligerspool (2022-2023)
- Uitbouwen vrijwilligerspool (2024)
- Plan van aanpak 'focusgebieden' brandveiligheidsteams (2022)
- Brandveiligheidsteams werken met projecten op basis van risicoanalyse en RAM (2023-2024)
- Opstellen plan van aanpak regionale uitrol dashboard Brandweer (2022-2023)
- Doorontwikkeling dashboard Brandweer t.b.v. nieuwe maatschappelijke thema's en risico's (2022-2025)

4.3 Afbouwfase 2025

- Effectmeting en (eind)evaluatie op inhoud en proces (2024)
- Opstart doorontwikkeling of borging binnen de reguliere organisatie (2025 en verder)

5. Kansen, ongewenste effecten en risico's

5.1 Kansen

De uitrol van het programma biedt verschillende kansen om het tot een geslaagd programma te maken waarin doelstellingen worden behaald en resultaten worden opgeleverd. De volgende kansen zijn inzichtelijk gemaakt:

- De brandweer is een sterk merk en de Veiligheidsregio is inmiddels bekend bij breed publiek;
- Brandweer is een autoriteit die invloed kan uitoefenen op kennis, houding en gedrag van mensen en organisaties;
- Risicoprofiel biedt unieke informatie om doelgericht te werk te gaan;
- Enthousiasme van externe organisaties en partijen is groot;
- Er is veel kennis aanwezig in de organisatie;
- Op basis van metingen en pilots zijn effecten meetbaar en zichtbaar;
- De district vorming kan helpen het onderwerp op de agenda te zetten.

5.2 Bedreigingen en risico's

Er is een aantal bedreigingen en risico's die van invloed kunnen zijn in de ontwikkeling en uitvoering van het programma. Hier wordt rekening mee gehouden en waar mogelijk wordt dit (vroegtijdig) ondervangen. Risicomanagement is onderdeel van de voortgangsrapportages.

- *Andere agenda's vragen de aandacht*
Maatregel: Periodieke voortgangsrapportage aan het MT, het doel van het programma blijven communiceren en het bestuur blijft dit programma op de agenda en is het mogelijk om bij te sturen waar nodig.
- *VNOG is in uitvoering en ontwikkeling soms afhankelijk van anderen*
Maatregel: Blijven benadrukken van het belang van het programma en de eigen bijdragen in de uitvoering van doelstellingen door het behouden van korte lijnen en warme communicatie.
- *Vergoeding van niet-repressieve vrijwilligers voor voorlichting is complex, daarnaast speelt de discussie rond de 'taakdifferentiatie'*
Maatregel: er wordt een voorstel gemaakt voor pool van vrijwilligers/medewerkers en deze wordt afgestemd met Brandweezorg en HRM.
- *Verandering van 'brandveilig leven' naar nieuwe manieren van risicobewustwording vraagt om andere competentie van medewerkers*
Maatregel: Interne medewerkers houden ontwikkelingen in werkveld en nieuwe risico's bij, zij worden meegenomen in de stappen en ontwikkelingen. De veranderende werkwijze van RB vraagt, mede in het kader van de Omgevingswet, om nieuwe kennis en competenties van medewerkers. De risicoanalyse monitor (RAM) is een belangrijke tool binnen deze werkwijze. Het leren toepassen en werken met de RAM vraagt nog aandacht om het een gemeengoed te maken. Op basis van de RAM kan het dashboard brandweer doorontwikkeld worden met nieuwe inzichten uit de praktijk. Training en opleidingen zijn hiervan een onderdeel om medewerkers voor te bereiden voor de nieuwe manier van werken. Deze maatregel is geen onderdeel van het programma, sturing hierop vindt plaats vanuit de afdeling RCB.

- *Er kunnen discussies ontstaan over incidentbestrijding versus risicobeheersing*
Maatregel: Uitdragen van dezelfde boodschap op alle niveaus, onduidelijkheden wegnemen en uitleggen dat repressie en preventie samengaan en elkaar niet bijten. Brandweer staat voor brandweezorg en daarbij hoort het voorkomen, beperken en bestrijden van brand. Hierbij hoort een lokale verankering van de post bij het uitdragen van de integrale boodschap. De post dient zijn rol in de lokale samenleving verder uit te bouwen en te benutten.
- *Onvoorziene omstandigheden hebben invloed op de planning*
Maatregel: Zichhouden op planning en bijsturen waar nodig. De voortgangsrapportages bieden inzicht in haalbaarheid in planning en maakt tijdige bijsturing mogelijk. Management en bestuur worden hierover tijdig geïnformeerd.
- *Preventie is soms lastig te meten waardoor inzicht in effectiviteit soms niet mogelijk is;*
Maatregel: Er start een regionaal gedragsonderzoek in 2021 om de huidige situatie te meten en er wordt een eindmeting aan het eind om het gehele programma uitgevoerd om te kunnen evalueren. Follow-ups zijn mogelijk om duurzame gedragsverandering te meten en om effecten op een langere termijn te bepalen.

5.3 Ongewenste effecten

De ontwikkeling en uitvoering van het programma kunnen ongewenste effecten met zich meebrengen. Mogelijk ongewenste effecten worden waar mogelijk voorkomen of weggenomen.

- *Inzet van beheersmaatregelen kunnen discussies oproepen (bijvoorbeeld in het kader van opkomsttijden)*
Maatregel: Uitleggen dat dashboard brandweer gebaseerd is op meer indicatoren dan alleen de opkomsttijd. De campagnes zijn gepilot, hebben waar mogelijk meetbare effecten en zijn onderbouwd met gedragstechnieken.
- *Intern kan er weerstand en discussies ontstaan over de verschuiving naar preventie*
Maatregel: Collega's in zowel lijnorganisatie als in uitvoering meenemen en informeren over wat we doen en met welk doel.
- *Behoefte ligt hoger dan het aanbod*
Maatregel: Wanneer activiteiten zo succesvol zijn dat er meer vraag komt, zal per gemeente worden gevraagd om bij te dragen om aan de vraag te kunnen voldoen. Daarnaast heeft de gemeente de mogelijkheid om zelf activiteiten te initiëren, waarbij de VNOG kan ondersteunen en faciliteren.

6. Besturing

Sturing op het programma is noodzakelijk om de doelstellingen, resultaten en planning te behalen en om te kunnen bijsturen waar nodig. Besturing vindt plaats vanuit de lijnorganisatie, stuurgroep en het kernteam (hoofdstuk 8).

6.1 Sturing op haalbaarheid en flexibiliteit

Door het maken van een planning en de activiteiten te spreiden over 3,5 jaar wordt een realistische planning beoogd. Het is noodzakelijk om zicht te houden op de haalbaarheid van de planning is om tijdig bij te kunnen sturen wanneer dit nodig is. Verschillende omstandigheden kunnen van invloed zijn op de voortgang van de campagne, welke zijn beschreven bij bedreigingen en risico's. In de planning van het programma is hiermee rekening gehouden. Periodieke voortgangsrapportages bieden inzicht in de voortgang en haalbaarheid van beoogde activiteiten, doelen en resultaten. De voortgang wordt inzichtelijk gemaakt voor de bestuurlijke opdrachtgever, gedelegeerd bestuurlijk opdrachtgever en het MT. Het kernteam houdt regie op de planning en bespreekt eventuele knelpunten met de stuurgroep.

6.2 Sturing op efficiëntie

- Een programmabegroting, inclusief ontwikkelings- en uitvoeringskosten, is bijgesloten;
- Het programma is onderdeel van de reguliere P&C-cyclus van de VNOG;
- Waar mogelijk wordt gekeken of expertise of middelen in huis zijn of beschikbaar in het netwerk van gemeenten en andere partners;
- Het programma laat zich bijstaan door een inkoopadviseur van de VNOG;
- Uitgangspunt is dat activiteiten regionaal worden uitgevoerd (maar met behoud van lokale kennis en expertise);
- De VNOG werkt samen met andere regio's, onder andere met Oost-5 regio's en Veiligheidsregio's Brabant Zuidoost (gedragsstrategie) en Midden-west Brabant (programma Veerkrachtige samenleving).

6.3 Sturing op doeltreffendheid

- Om de doelstellingen te behalen is er een activiteitenplan gemaakt (bijlage 2). Om uitvoering te geven aan de activiteiten wordt inzet gevraagd van verschillende teams en afdelingen binnen de VNOG om de integraliteit van het programma te kunnen waarborgen.
- Er zijn voorafgaand aan het programma pilots en metingen uitgevoerd. Ook wordt gebruikgemaakt van *best practises* uit het programma burgerkracht en andere regio's die gedurende het programma worden herhaald/getoetst;
- Het regionale gedragsonderzoek (start- en eindmeting) biedt inzicht in de doeltreffendheid van de uitvoering van het programma. Het accumulatieve effect van de activiteiten kan zo worden bepaald.

6.4 Sturing op informatie

- Programmadocumenten worden opgeslagen op SharePoint. Het kernteam draagt zorg voor het beheer van de documenten en producten;
- Met de security board VNOG wordt afgestemd inzake informatieveiligheid, privacy, gegevensbescherming, juridische zaken en organisatorische risico's.
- Het kernteam zorgt voor een periodieke voortgangsrapportages;
- Het bestuur van de VNOG wordt middels de reguliere beleidscyclus geïnformeerd;
- Per gemeente komt er een rapportage beschikbaar dat inzicht geeft in risico's en (voor)genomen maatregelen.

7. Organisatie en besluitvorming

7.1 Organisatie

Bestuurlijk

- Mw. A.H. Bronsvort, portefeuillehouder RCB in het AB/DB VNOG
- Mw. M. Besselink, bestuurlijk trekker slimme sensoren
- Binnen de reguliere cycli wordt over de voortgang gerapporteerd
- Individuele burgemeesters hebben een belangrijke rol als boegbeeld van zijn/haar eigen gemeente, bijvoorbeeld in het kader van lokale campagnes
- Commissie Multidisciplinaire Veiligheid en Zorg
- Mark Boumans, brandweezorg activiteiten vanuit het programma raken deze portefeuille (dekkingsplan, voertuigen, vrijwilligers). Bestuurlijke lijn loopt via de portefeuillehouder RCB.

Integraal programmaoverleg (ambtelijke stuurgroep)

- Jeroen Wesselink - afdelingshoofd RCB, gedelegeerd opdrachtgever vanuit het MT.
- Jimmy Korswagen – programmamanager. Opdrachtnemer, tevens budgethouder van de programmabegroting. Rapporteert en adviseert MT, directie en bestuur/portefeuillehouder.
- Strategisch adviseur communicatie
- Portefeuillehouder binnen Brandweezorg (vacant)
- Programmacoördinator natuurbrandbeheersing
- Teamleiders Risico- en Crisisbeheersing
- Beleidsadviseur GHOR
- Beleidsmedewerker Bedrijfsvoering
- Adviseur gedragsbeïnvloeding (0,8fte) en campagnecoördinator (0,8 fte), beide voeren functioneel direct hun werkzaamheden uit onder het programma.

Frequentie samenkomst: 3-4 keer per jaar

Doel: bespreking voortgang/knelpunten

Kernteam

- Programmamanager (opdrachtnemer)
- Adviseur Gedragsverandering, coördineert de activiteiten m.b.t. (Brand)veilig Leven en geeft tactisch advies over beïnvloedingsstrategieën. De medewerkers (Brand)veilig Leven voeren functioneel hun werkzaamheden uit onder het programma.
- Campagnecoördinator
- Beleidsmedewerker, ondersteunt m.b.t. het beleidsproces, besluitvorming, rapportage, evaluatie en adviseert.
- Communicatieadviseur
- Waar nodig vindt afstemming plaats met adviseurs van bijvoorbeeld financiën , MRI, inkoop, programmamanagers/projectleiders.

Frequentie samenkomst: om de week

Doel: coördineren van het proces. Bij problemen kan het kernteam bijsturen met behulp van lijnorganisatie of vanuit de programmastructuur.

8. Samenwerking en communicatie

8.1 Interne samenwerking

De VNOG heeft niet alleen de verantwoordelijkheid om branden, crises en incidenten te bestrijden, maar ook om deze te voorkomen en te beperken. Preventie, risicobewustwording en het stimuleren van (brand)veiligheid is een verantwoordelijkheid van alle medewerkers van de VNOG. Dit programma sluit aan bij andere activiteiten binnen andere afdelingen en/of teams binnen de VNOG, zoals natuurbrandpreventie, crisesbeheersing, GHOR en brandweezorg. Er wordt nauwe afstemming en samenwerking gezocht om het programma integraal uit te voeren. Afstemming en samenwerking wordt gezocht met andere programma's in de VNOG.

Rol posten

De brandweerposten vervullen een belangrijke rol in het uitdragen van veiligheid in de lokale samenleving. Gemotiveerde en vaardige vrijwilligers worden vanuit het programma gefaciliteerd om hun bijdrage te blijven leveren in de lokale setting. Zij hebben de kennis, ervaring en binding om voor te lichten in hun eigen omgeving en kennen het lokale maatschappelijke netwerk. Zie bijlage 1.

8.2 Externe samenwerking

- Het thema Zelfredzaam en Risicobewust, risicovoortlichting en burgerparticipatie is niet het exclusieve terrein van de Veiligheidsregio. Veel partijen werken op dit gebied samen in een netwerk. De Veiligheidsregio neemt de rol op zich om zelfredzaamheid te faciliteren. Zij ondersteunt de maatschappij zodat deze uiteindelijk zelf in staat is dit voort te zetten.
- Gemeenten hebben ook een taak in het informeren van burgers over risico's, dit is niet alleen een taak voor de VNOG. Afstemming tussen VNOG en gemeente vindt o.a. plaats via het CSO, ROOV, de districtscommandant en accounthouders risicobeheersing.
- Verzekeraars zetten steeds meer in op preventie en ontwikkelen hiervoor verschillende activiteiten. Hierin hebben de VNOG en verzekeraars een gemeenschappelijk doel wat kansen biedt voor een samenwerking. Binnen het programma wordt er waar mogelijk samenwerking met verzekeraars gezocht in de ontwikkeling en uitvoering van activiteiten.
- Hogescholen en universiteiten helpen door middel van opdrachten, onderzoeken of stages uit te voeren vanuit het programma.
- De Provincie Gelderland is zet zich in op 'leefbaarheid' en is al samenwerkingspartner in Leefsamen Achterhoek. De commissaris van de Koning heeft aangegeven slimme sensoren verder te willen uitrollen in de provincie Gelderland.
- Veiligheid kan onderdeel worden binnen andere thema's en domeinen zoals zorg/WMO, duurzaamheid, energie, leefbaarheid, telecom, demografie, wonen, smart city, innovatie, etc. Waar mogelijk worden al bestaande initiatieven van externe partijen versterkt en netwerken geïntensiveerd.

8.3 Rol van de gemeente in de samenwerking

De 22 gemeenten van de VNOG zijn direct belanghebbenden en betrokkenen van dit programma. In 2021 wordt per gemeente een basisrapportage/risicoanalyse opgeleverd waarna na afstemming met de gemeente keuzes worden gemaakt over de uitrol van activiteiten en gebieden in de betreffende gemeenten. Daarnaast wordt er samenwerking gezocht met gemeenten waarin er een beroep wordt gedaan op een bijdrage in het communiceren over campagnes, via online en offline-kanalen. Door kennisuitwisseling en gebruik te maken van elkaars kanalen wordt kennis over risico's en handelingsperspectieven gedeeld met het brede publiek. Hiermee is het oppakken van een actieve rol door de gemeente van cruciaal belang voor het laten slagen van het programma. Overheidsinstellingen moeten elkaar ondersteunen in het uitdragen van de boodschap.

Rol van de gemeente:

- Ambassadeursrol burgemeester;
- Inzet gemeentelijke communicatiekanalen, via communicatieadviseurs van gemeenten;
- Meedenken in integrale beheersingsmaatregelen n.a.v. risicoanalyse (dashboard) per gemeente;
- Verzenden 'brief na brand' voor omwonenden na een brand;
- Samenwerken t.b.v. buurtbijeenkomsten na een brand/incident met maatschappelijke impact;
- Veiligheid agenderen binnen andere gemeentelijke domeinen en verbinden van lopende gemeentelijke trajecten met de VNOG/programma. Denk aan: brandveiligheid, veilig stoken heeft ook een relatie met gezondheid, slimme rookmelders met zorg/wonen/innovatie; en de energietransitie (accu's, zonnepanelen, stroomuitval).
- Afstemming over activiteiten met o.a. AOV'er, ambtenaren belast met vergunningverlening (afhankelijk van de aard van het onderwerp).

Voorbeeld Midden West Brabant: communicatie gemeentelijke abri's in samenhang met bestickering voertuigen.

8.4 Communicatie

Goede communicatie over de voortgang en resultaten is essentieel voor het bereiken van de doelstellingen van het programma. Een communicatieadviseur is dan ook opgenomen in het kernteam om vanuit deze nauwe betrokkenheid te werken aan de communicatiestrategie en uitingen/middelen.

Er zijn veel actoren, met ieder een eigen communicatierol en communicatiebehoefte. Belangrijk is om te denken en te doen vanuit een gedeelde ambitie op communicatie en vanuit een gezamenlijke onderliggende strategie. Per doelgroep wordt een kernboodschap geformuleerd waarmee we dit programma profileren; wat wordt geregeld en waarom.

Het betrekken van onze communicatiepartners bij de gemeenten en het benutten van hun mogelijkheden is daarbij zeer belangrijk. Communicatie werkt daarom een concreet communicatieplan uit voor 2021 en laat dit aansluiten op de communicatie jaarplanning/contentplanning die ook met gemeenten wordt gedeeld. Dit communicatieplan bevat een marsroute; een tijdslijn met mijlpalen. Per mijlpaal wordt aangegeven hoe en wat gecommuniceerd gaat worden.

Bijlagen

- Bijlage 1 Taakverdeling: Wie doet er wat?
- Bijlage 2 Activiteitenprogramma en planning
- Bijlage 3 Factsheets Risicobeheersingsmaatregelen (gedrag)

Bijlage 1 Taakverdeling: Wie doet er wat (VNOG-intern)?

De taken van het programmateam staan benoemd in het hoofdstuk planning en in het activiteitenplan. Dit programma sluit aan op verschillende activiteiten in de organisatie.

Bedrijfsvoering

Team Communicatie

- Netwerk communicatieadviseurs van gemeenten voorzien van o.a. content(planning).
- Programmacommunicatie organiseren en ondersteunen bij campagnes en projecten, zoals bij de bestickering van voertuigen.
- Contentplanning: ondersteuning bieden bij ontwikkelen en plaatsen online content, doelgroepgericht adverteren/micotargetting van online content, bereikcijfers in kaart brengen.
- Uitgewerkte communicatiestrategie met doelgroepen, een tijdspad en mijlpalen.
- *Communicatieplatform*: de website van de VNOG wordt vernieuwd. Inwoners kunnen straks gemakkelijker (risico)informatie vinden op de website. Informatie over activiteiten wordt beschikbaar voor de bezoeker van de website en deze informatie is gemakkelijk te vinden.

HRM

- Stellen van beleid en kaders voor de inzet van medewerkers/vrijwilligers in het kader van (brand)veilig leven activiteiten.

Programma Informatievoorziening

- Aanjagen en coördineren op het gebied van risicogericht en informatie gestuurd werken.
- Ondersteunen in het beschikbaar maken van programmaresultaten in dashboards (mogelijk via power BI).

Financiën

- Ondersteuning opstellen programmabegroting en in het financiële proces.

GHOR/GGD

- De komende jaren worden de volgende thema's opgepakt; zelfredzaamheid en burgerparticipatie, gezond ouder worden, sociaal veilige woonomgeving, klimaatverandering en energietransitie.

Risico- en Crisisbeheersing

Team Omgevingsveiligheid

- Project uitrol regionaal dashboard 2021-2022.
- Team (Brand)veilig leven voert hun activiteitenplan uit en ondersteunt en faciliteert bij activiteiten de posten (pool van vrijwilligers) en gemeenten, helpt bij beantwoorden van vragen via website (webcare).
- Team MRI maakt ten behoeve van de regionale uitrol een basis risicorapportage per gemeente. Het dashboard Brandweer wordt doorontwikkeld in de aankomende jaren. Nieuwe inzichten die voortkomen uit doorontwikkelingen worden meegenomen in de uitrol en doorontwikkeling van het programma. Tevens informeren en stimuleren zij de brandveiligheidsteams in het risicogericht en informatie gestuurd werken en werken met de RAM.
- Bijdrage vanuit expertises externe veiligheid, natuurbrandpreventie etc.

Team Brandveiligheid Oost, team brandveiligheid West

- Toepassen van de risicoanalyse monitor (RAM).
- Op basis van risicoanalyses per gemeenten (bovengemeentelijke) projecten initiëren, zoals bij de projecten wonen boven winkels. Meenemen gemeentelijke contacten in deze ontwikkeling.
- Samenwerking met lokale partners zoals woningbouwcorporaties, zorginstellingen en kwaliteitsborgers.
- Adviseren over (brand)veiligheid in de ontwikkeling van de omgevingsplannen, de wijzigingen van de omgevingsplannen de buitenplanse omgevingsplanactiviteiten.

Crisisbeheersing

- Start in 2021 met het opstellen van een plan van aanpak m.b.t. dit onderwerp. Het regionaal risicoprofiel is het centraal vertrekpunt om d.m.v. interventies 'dichter bij de burger' te komen als het gaat om multidisciplinaire risico's.

Campagnes, slimme sensoren en programma-ondersteuning

- Aanjagen van regionale uitrol van slimme sensoren i.c.m. sociale alarmering op basis van publiek-private samenwerking en cofinanciering.
- Leveren adviseur gedrag/coördinator BVL; campagnecoördinator en programmamanager.

Brandweezorg

- *Bestickering van voertuigen*: Participatie in de werkgroep en ondersteuning in de planning en realisatie.
- *Natuurbrandbeheersing*: Risicobewustwording en gedragsverandering met betrekking tot dit thema is onderdeel van dit programma.
- *Vakbekwaamheid*: Nog niet besproken, maar te denken valt aan 1) meenemen in R2-oefeningen (brandveiligheid) en 2) gericht oefenen o.b.v. risico's.
- *Materieel en Logistiek*: waar mogelijk verplaatsing educatie-unit (ter bespreking).
- *Team Brandonderzoek (TBO)*: Inzicht in brandoorzaken, (nieuwe) risico's en trends en mogelijk gericht onderzoek doen.
- *Uitvoering (B)Vl pilot CO-melder voor de burger op TS bij posten Apeldoorn en Doetinchem*.
- *Inzet vrijwilligers, posten, IB*: Ruimte voor initiatieven van de werkvloer. Vergoeden vrijwilligers.

Rol vrijwilligers/post voor de lokale samenleving (pool)

De brandweerposten en vrijwilligers kunnen een belangrijke rol vervullen in het vergroten van de brandveiligheid in hun eigen gemeente, dorp en/of buurt. Zij zijn de autoriteit op het gebied van de brandweer in de breedste zin van het woord. Bovendien hebben zij de positie om de lokale betrokkenheid te vergroten, doordat zij beschikken over een belangrijk netwerk van inwoners, lokale ondernemers en organisaties. Dit is de afgelopen periode onderbelicht geweest en dient van binnenuit opnieuw georganiseerd te worden.

Het MT wordt voorgesteld een pool van totaal 20-30 collega's vrijwilligers te organiseren, die per district zijn organiseert en elk een 'voorzitter' hebben. Per persoon wordt minimaal 25 uur per jaar aan inzet verwacht. Daardoor dan blijft er *control* en is er controle op de loonsom.

Voorlichtingspool per district

Vanuit de districten worden pools georganiseerd van vrijwilligers die affiniteit hebben met het thema Zelfredzaam en Risicobewust. Per voorlichtingspool is er één voorzitter (rol). De voorzitter valt in lijn onder de districtscommandant maar zal de werkzaamheden afstemmen met de coördinator brandveilig leven. De werkzaamheden worden gefaciliteerd door het Programma Zelfredzaam en Risicobewust en op de uitvoering ondersteund door (B)V/L. Kaders en planning worden besproken in het districtsoverleg. In 2021 wordt nader vormgegeven aan de voorlichterspool.

Gedeeld eigenaarschap

Brandweezorg: geeft sturing aan de organisatie van de pool. Beter aansluiten op bijvoorbeeld leren van incidenten.

Risicobeheersing - Team (Brand)Veilig Leven: faciliteren en ondersteunen van de vrijwilligers pool met (voorlichtings)materialen, informatie/training op het gebied van (brand)veiligheid.

Communicatie: uitlichten en delen van activiteiten.

Financiën

In de vrijwilligersvergoeding is 20.000 euro gelabeld t.b.v. vergoeding voor activiteiten vanuit de pool. Declaraties door medewerkers kunnen worden gedaan via veiligheidspaspoort.

Er dient een kader te worden vastgesteld wat wel/wat niet vergoed wordt. Dit kader kan worden opgenomen in het vrijwilligershandboek. Onderstaande menukaart kan daarvoor als uitgangspunt dienen.

Voorlichtingsmaterialen etc. gedekt binnen programmabegroting.

Concept Menukaart

Activiteit	Rol pool/vrijwilliger	Rol medewerkers BVL/VNOG
Buurtactie na woningbrand	-Verspreiden flyers/gadgets in de wijk (standaardactie) -Delen online content op sociale media van de post -Uitvoering (voorlichtings)bijeenkomst	-Faciliteren in materialen bij voorlichtingsbijeenkomst -Afstemmen over postcodegebied (t.b.v. metingen). -Meten en rapporteren van effectiviteit.
Spreekbeurt op school	Verzorgen van een presentatie	-Beschikbaar stellen van een spreekbeurtpakket en middelen. -Beschikbaar stellen van online spel dat door leerlingen kan worden gespeeld
Brandweer op school	Geven van voorlichting in de klas	-Faciliteren in presentaties en materialen. -School informeren over lespakket brandweer op school
Voorlichting van lokale groepen (vve, ouderen van nu, plattelandsvrouwen, studenten etc.)	-Kan reactief (op verzoek) of proactief door op een aantal moment in het jaar 'de buurt' hiervoor uit te nodigen.	-(Online) training/uitleg hoe een voorlichting te geven. -Faciliteren presentaties, materialen, middelen.
Spreekuur op kazerne (digitaal)	Beantwoorden van vragen van de buurt. Doorverwijzen naar andere afdelingen/collega's.	Back-up voor vragen die wellicht verder in de organisatie behandeld moeten/kunnen worden.
Woningcheck	We zijn terughoudend in het uitvoeren van woningchecks, het vraagt relatief veel tijd. Na een brand met veel impact op de buurt kan tijdens een buurtbijeenkomst van de gemeente een woningbezoek worden aangeboden. Omdat dit sporadisch plaatsvindt is dit beheersbaar. Woningchecks worden uitgevoerd in overleg tussen post en het concern.	
Open dag van de post	-Zorgdragen voor bemensing activiteit	-Faciliteren in middelen en materialen

CO-campagne	-Uitdelen van CO-melder bij vermoeden van CO-vergiftiging of na uitruk 'onbekende geur'	-Faciliteren van voorlichtingsmateriaal en CO-melders -Effectmetingen/evaluatie uitvoeren
Brandpreventie weken (jaarlijks)	n.t.b. (afhankelijk van onderwerp)	n.t.b. (afhankelijk van onderwerp)
Overige acties/campagnes	Denk aan: het uitdelen van rookmelders bij de voedselbank of bij een actie in de zomer bij recreatieparken.	Afstemming, informatie en coördinatie op activiteiten, faciliteren van middelen en materialen
Eigen initiatieven	Initiatieven en ideeën die lokaal of in de post ontstaan delen met de regio.	Lokale initiatieven ondersteunen en waar mogelijk verder uitrollen.

Bijlage 2 Activiteitenprogramma en planning

Programmafase	Wie	Wat	Wanneer						
			2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Opbouwfase	Programmateam	Ontwikkelen beïnvloedingsstrategie brandveiligheid							
		Effectmeting / onderzoek 'actie na brand'							
		Onderzoek schoorsteenbranden							
		Ontwikkeling en uitvoering pilotcampagne Harderwijk							
		Effectmeting(en) pilot activiteiten Harderwijk							
		Opstellen programmaplan, interviews keyspelers VNOG-intern, inrichting programmaorganisatie & -begroting							
		Verkennen samenwerkingspartners m.b.t. slimme sensoren project.							
		Onderzoek branden in schuurtjes/ carports/ berging i.s.m. Stichting Salvage							
		Regionaal bewustzijn- en gedragsonderzoek							
		Onderzoek/eindevaluatie campagneprogramma Harderwijk							
		Vorbereiding uitrol regionaal campagneprogramma							
		Ontwikkeling beïnvloedingsstrategie multi-thema's							
		Brandveiligheids teams		Project wonen boven winkels					
				Project risicovolle milieulocaties					
Plan van aanpak project(en) m.b.t. Risicobewustzijn en zelfredzaamheid									
Plan van aanpak 'focusgebieden' brandveiligheidsteams									
Plan van aanpak zelfstandige wonende ouderen in woongebouwen inclusief onderzoek veiligheidsbeleving onder doelgroep									
Omgevingsveiligheid		Ontwikkelen prototype Dashboard Brandweer (MRI)							
		Uitvoering activiteitenplan (B)VL							

		Opstellen basis-risicoanalyse per gemeente (MRI)						
		Ontwikkeling brandrisicoprofiel per gemeente (MRI)						
		Opstellen ontwikkel- en uitrolplan Dashboard Brandweer (MRI)						
		Doorontwikkeling 'actie na brand' (BVL)						
		Uitvoering activiteitenplan ((B)Vl)						
	Bedrijfsvoering: communicatie	Opstellen communicatiestrategie (extern en intern) t.b.v. programma						
		Ontwikkelen contentplatform en website risicocommunicatie						
		Ontwikkelen contentplanning t.b.v. programma (i.s.m. programmteam)						
	Brandweezorg	Optimalisatie vergoeding vrijwilligers i.s.m. HRM						
		Vorbereiding risicobewustwording m.b.t. natuurbrandpreventie						
		Pilot CO-melder op de TS i.s.m. (B)Vl (posten Apeldoorn en Doetinchem)						
	Crisisbeheersing	Opstellen plan van aanpak risicobewustwording en zelfredzaamheid m.b.t. crises						
	GHOR							
Effectuering sfase	Programmteam	Oplevering resultaten regionaal gedragsonderzoek						
		Ontwikkelen rapportage per gemeente						
		Start campagne vluchtsleutelhangars						
		Start campagne vluchtplan						
		Start campagne veilig stoken						
		Start campagne veilig koken						
		Start doelgroepgerichte interventie 2025 e.v.						
		Start doelgroepgerichte interventie 2025 e.v.						
		Metingen / tussenevaluaties proces en inhoud						
		Educatie-unit in gemeenten						
		Vorbereiding doorontwikkeling van programma naar multi-thema's						
		Uitvoering risicobewustwording en gedragsverandering multi-thema's						

		Onderzoeken koppeling platform melders en meldkamer						
	Brandveiligheids-teams	Uitvoering project(en) m.b.t. risicobewust & zelfredzaam						
		Uitvoering project m.b.t. 'focusgebieden'						
		Uitvoering project zelfstandig wonende ouderen in woongebouwen						
	Omgevingsveiligheid	Doorontwikkeling dashboard Brandweer (MRI)						
		Opstart regionale uitrol dashboard brandweer						
		Uitvoering activiteiten activiteitenplan ((B)VL)						
		Facilitering / ondersteunen activiteiten van posten ((B)VL)						
	Bedrijfsvoering: communicatie	Uitvoering communicatiestrategie (extern en intern)						
		Online content t.b.v. risicobewustwording ontwikkelen en plaatsen						
		Analyse online bereikcijfers						
		Ondersteuning bestickering voertuigen						
	Brandweezorg	Ondersteunen netwerk met posten m.b.t. lokale activiteiten						
		Uitvoering natuurbrandpreventie						
		Bestickering voertuigen met veiligheidsboodschap						
		Verplaatsing educatie-unit (M&L)						
		Uitvoering brandonderzoek en kennisdeling						
		Activiteit op initiatief vrijwilligers/posten						
	Crisisbeheersing	Uitvoeren plan van aanpak m.b.t. risicobewustwording en zelfredzaamheid bij incidenten/crises						
	GHOR							
Afbouwfase	Programmateam	Evaluatie/(eind)meting inhoud en proces						
		Doorontwikkeling programma naar multi-thema's / borging programma in reguliere organisatie						

VEILIG STOKEN

De resultaten

DE KAART

Bewoners ontvangen een kaart met daarop het aantal branden in onze regio die ontstaan door de schoorsteen. Ook zit er een lucifermapje geplakt op de kaart. Daarin zitten geen echte lucifers, maar bij het openen vinden mensen daar het handelingsperspectief: laat de schoorsteen vegen! Dit was ook het doel van de activiteit.

Op de achterkant staat informatie over het belang van schoorsteen vegen en drie krasvakjes met voordelen van het vegen van het schoorsteenkanaal. Met het openkrassen, beginnen mensen zelf alvast met 'vegen'!

PSYCHOLOGISCHE TECHNIEKEN

risicoperceptie | sociale norm | disrupt-then-reframe | commitment & consistency

METING

150 deelnemers met schoorsteen
Experimentele groep: 40
Controle groep: 110

RESULTATEN

Na het ontvangen van de kaart...

... Is er vaker gesproken met anderen over de veiligheid van de haard

... Is er een hogere intentie om de schoorsteen vaker te vegen

... Is de risicoperceptie hoger (ernst van de gevolgen van schoorsteenbrand en kwetsbaarheid worden hoger ingeschat)

... Is op de website www.schoorsteenveger.nl vaker gezocht naar een schoorsteenveger in de buurt

Vluchtplan

De resultaten

Het doel

Gezinnen oefenen samen het vluchtplan

De interventie

De bewoners ontvangen een kaart in de brievenbus. Hierop staat een QR-code en URL naar een online vluchttest. In de test doorlopen bewoners vragen en ervaren zij waar ze over na moeten denken bij het vluchten uit huis. De vragen zijn geformuleerd aan de hand van psychologische technieken.

Effectmeting

412 deelnemers

(176 controle groep, 236 experimentele groep)

Resultaten

Het vluchtplan is vaker geoefend

38,4 % van de experimentele groep en 24,4% van de controle groep oefende hun vluchtplan

Er is vaker over het vluchtplan nagedacht

94,9% van de experimentele groep en 88,6% van de controlegroep heeft nagedacht over hun vluchtplan

Er is vaker over het vluchtplan gesproken

47,9% van de experimentele groep en 36,4% van de controlegroep heeft gesproken over hun vluchtplan met anderen

Psychologische technieken

Framing | Disrupt-then-reframe | Commitment | Implementatie intentie | Cruciale informatie | Autoriteit

VLUCHTSLEUTELHANGER

De resultaten

DE ACTIVITEIT

Bewoners ontvangen een vouwdoosje met daarin een vluchtsleutelhanger. De tekst 'Brand in huis!', trekt direct de aandacht. Op de andere kant van het doosje staat het handelingsperspectief: hang een vluchtsleutel op een vaste plek op uw vluchtroute, zo kunt u veilig en tijdig vluchten bij brand!

De vluchtsleutelhanger is een attentie om mensen te stimuleren een vluchtsleutel op te hangen.

RESULTATEN

- De vluchtsleutelhanger werd hoog gewaardeerd (cijfer 8,7)
- 72% heeft de sleutelhanger aan hun vluchtsleutel gehangen
- 63% heeft een vluchtsleutel op een vaste plek op vluchtroute gehangen
- 25% heeft de intentie om vluchtsleutel op te gaan hangen
- 55% heeft een vluchtsleutel opgehangen ná de campagne.

METING

Online enquête via een Facebook advertentie

153 deelnemers

PSYCHOLOGISCHE TECHNIEKEN

Opvallen | Laten ervaren | Wederkerigheid | Gewoonten | Cruciale informatie

Evaluatie Leefsamen Achterhoek

Doel van het project

Het doel van Leefsamen is om alleenstaande ouderen veilig thuis te laten wonen, door slimme sensoren te plaatsen in de woning en hen aan te sluiten op sociale alarmering (rookmelders, inbraakalarm, panieknop en bewegingsmelders). De sensoren alarmeren naasten en buren op hun smartphone bij een calamiteit.

Het onderzoek

Het Evaluatiebureau Pulieke Gezondheid (van de GGD Noord- en Oost-Gelderland en WUR) heeft onderzoek gedaan naar de ervaring van deelnemers, naasten en de deelnemende organisaties.

"Het is een ontzettend geruststellend gevoel. Ik voel me ook veiliger in huis"

Deelnemende organisaties

Het project heeft samenwerking tussen organisaties en domeinen vergroot. Er was veel publiciteit rondom het project met meer zichtbaarheid in de regio als resultaat. Daarnaast heeft 75% van de ouderen gekozen om het abonnement te continueren na de projectperiode.

Resultaten

Tevredenheid

Ouderen: 92% is tevreden over het gebruik van de sensoren en 88% is tevreden over de afhandeling van de alarmering door de naaste.

Naasten: 92% is tevreden over de sensoren. De sensoren werken goed en het geeft naasten een veilig gevoel.

Alarmeringen

Ouderen: Bij 73% is tijdens de projectperiode minimaal 1x het alarm afgegaan. Vaak ging dit om inactiviteit/dwaling.

Naasten: 78% is tevreden over hoe zij de alarmeringen ontvangen.

Veiligheidsgevoel

Ouderen: Tweederde voelt zich veiliger in huis door de sensoren.

Naasten: 80% vindt dat veiligheid van de oudere is toegenomen door de sensoren.

Langer thuis wonen

Ouderen: 58% denkt door de sensoren langer thuis te kunnen blijven wonen.

Naasten: 46% denkt dat de oudere door de sensoren langer thuis kan blijven wonen.